

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษานับเป็นรากฐานสำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในสังคมได้ เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนมีโอกาสพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต ตั้งแต่การวางรากฐานพัฒนาการชีวิต ตั้งแต่แรกเกิด รวมถึงพัฒนาศักยภาพ และขีดความสามารถด้านต่าง ๆ ที่จะดำรงชีพและประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุข รู้เท่าทัน การเปลี่ยนแปลง และเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนได้ (สำนักงาน คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2543, หน้า 1) การศึกษานั้นไม่ได้มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ด้านวิชาการเพียงด้านเดียวแต่ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเจริญงอกงามและพัฒนาการของบุคคล ทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์สังคม สติปัญญา และจิตวิญญาณ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคน โดยรวม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้ให้ความหมายของการศึกษา ไว้ดังนี้ การศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญ งามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพ แวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542, หน้า 2)

“งานด้านการศึกษานับเป็นงานสำคัญที่สุดอย่างหนึ่งของชาติ เพราะความเจริญและความเสื่อมของชาตินั้น ขึ้นอยู่กับการศึกษาของพลเมืองเป็นข้อใหญ่ ตามข้อเท็จจริงที่ทราบ กันดีแล้ว ขณะนี้บ้านเมืองของเรามีพลเมืองเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งมีสัญญาณบอกรายอย่างเกิดขึ้น ด้วยว่า พลเมืองของเราบางส่วนเสื่อมทรามลงไปในความประพฤติกเล็ดเล็ดใจ ซึ่งเป็นอาการที่น่าวิตก ถ้าหากยังคงเป็นอยู่ต่อไปเราอาจจะเอาตัวไม่รอด ปรากฏการณ์เช่นนี้ นอกจากสาเหตุอื่นแล้วต้องมี เหตุมาจากการจัดการศึกษาด้วยอย่างแน่นอน เราต้องจัดงานด้านการศึกษาให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น” (พระบรมราโชวาทพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทานในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร ของมหาวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2510)

พลศึกษาก็เช่นเดียวกันเป็นการศึกษาองค์หนึ่งที่อยู่ในองค์ของการศึกษา ได้แก่ พุทธิศึกษา จริยศึกษา พลศึกษาและหัตถศึกษา ตามแผนการศึกษาแห่งชาติและกระทรวงศึกษาธิการ ได้บรรจุไว้ในหลักสูตรของโรงเรียนเพราะในการพัฒนาคนของประเทศที่เจริญแล้วต่างเห็นพ้อง ต้องกันว่าประชาชนควรได้รับการส่งเสริมให้มีคุณภาพสำคัญ 2 ประการ คือ 1) สุขภาพ และ

2) มีความรู้ และความสามารถในวิชาชีพ ด้วยเหตุนี้เองพลศึกษาจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการดำรงชีวิตของบุคคล การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนในการพัฒนาประเทศ นอกจากจะให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถในทางวิชาการดีแล้ว ควรจะต้องให้เขาได้เป็นบุคคลที่มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์ แข็งแรง มีความอดทนและปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ซึ่งต้องอาศัยพลศึกษา

การพลศึกษา เป็นการศึกษาแขนงหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในหลักสูตรการศึกษา ที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้มีการพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สามารถที่จะมีชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับวรศักดิ์ เพียรชอบ (2548) ที่กล่าวว่า พลศึกษา คือ กระบวนการศึกษาทางพลศึกษาและกีฬา เป็นกระบวนการศึกษาที่ช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย ด้านทักษะ ด้านความรู้ และด้านเจตคติที่ดีไปพร้อม ๆ กัน โดยใช้กิจกรรมพลศึกษาและกีฬาเป็นสื่อให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ และพัฒนาการด้วยการมีส่วนร่วมและลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง

การจัดการเรียนรู้ในกลุ่มสุขศึกษาและพลศึกษาในสถานศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาครบถ้วนจากสาระต่าง ๆ คือ การเจริญเติบโตและการพัฒนาการของมนุษย์ ชีวิต และครอบครัว การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกม กีฬาไทย และ กีฬาสากล การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพ การป้องกันโรค และความปลอดภัยในชีวิต รวมทั้งสามารถจัดให้สอดคล้องเชื่อมโยงบูรณาการกับสาระการเรียนรู้อื่น ๆ อีก 7 กลุ่ม และยังสามารถจัดพัฒนาผู้เรียนเพื่อเป็นการเติมเต็มให้แก่ผู้เรียน ได้อีกด้วย ดังนั้น การจัดการเรียนรู้กลุ่มสุขศึกษา และพลศึกษาจึงควรจัดให้เหมาะสมกับระดับความสามารถ ความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนควรให้สอดคล้องกับลักษณะวัฒนธรรมท้องถิ่น วัฒนธรรมไทย และวัฒนธรรมสากล โดยได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือจากบ้าน ชุมชน และท้องถิ่น ไปพร้อมกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2544, หน้า 23)

สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี เป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาที่ผลิตบัณฑิตด้านพลศึกษา สุขศึกษา วิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ นันทนาการ และสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามพระราชบัญญัติสถาบันการพลศึกษา พุทธศักราช 2548 โดยเปิดทำการสอนนักศึกษาในหลักสูตรต่าง ๆ คือ คณะศึกษาศาสตร์ หลักสูตร 5 ปี คณะวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ หลักสูตร 4 ปี และคณะศิลปศาสตร์ หลักสูตร 4 ปี สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี มุ่งมั่นที่จะพัฒนาองค์กร และผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคมและชุมชน บริการทางกีฬาและวิชาการแก่ชุมชน รวมทั้งทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การละเล่นพื้นบ้าน และกีฬาไทย ในการที่จะผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพได้นั้น นอกจากครูผู้สอนต้องมีความเชี่ยวชาญแล้วยังมีปัจจัย

ที่สำคัญมากที่สุดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางการเรียนที่เชื่อว่าบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีมีส่วนในการเสริมสร้างความคิด จิตใจ และคุณธรรมต่างๆ อันพึงประสงค์ที่ทำให้ครูหรือผู้เรียนได้พัฒนาพฤติกรรม โดยมองว่ามนุษย์และกิจกรรมของมนุษย์ถูกกำหนดอย่างสมบูรณ์โดยสภาพการณ์หรือสภาพแวดล้อม (กรมวิชาการ, 2541, หน้า 46)

สถาบันการพลศึกษา มีบทบาทในการผลิตครูพลศึกษา เป็นการเพิ่มบุคลากรทางการพลศึกษาเพื่อออกไปสอนตามโรงเรียนต่าง ๆ แต่ทว่าการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูก็อาจมีปัญหที่เกิดขึ้นได้จากสาเหตุหลายประการที่เกี่ยวข้อง เชาวลิศ ภูมิภาค (2542, หน้า 15) ได้ศึกษาวิจัยในเรื่องของปัญหาการฝึกสอนของนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษาในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่คือสภาพของโรงเรียนที่ฝึกสอน อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และด้านส่วนตัวของนักศึกษาเอง

จากการค้นคว้าวิจัยดังกล่าวรวมทั้งหลักการข้างต้นและจากประสบการณ์ของผู้วิจัยที่เคยผ่านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมาแล้ว ได้เล็งเห็นว่ากระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญและยังมีปัญหาอีกหลายประการที่ยังมองไม่เห็น นอกจากนี้การวิจัยในเรื่องนี้ซึ่งนับว่าเป็นปัญหาที่น่าสนใจอย่างยิ่งและผลจากข้อมูลการศึกษาวิจัยจะเป็นแนวทางในการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาวิชาเอกพลศึกษา ผู้บริหารสถาบันการพลศึกษา อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง รวมไปถึงผู้ที่สนใจอื่น ๆ นอกจากนี้ยังจะช่วยเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในอนาคตต่อไป

ความมุ่งหมายของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามทัศนะของผู้ที่เกี่ยวข้อง
3. เพื่อตรวจสอบระดับความคิดเห็นของแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากผู้เชี่ยวชาญ

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการศึกษานี้จะช่วยทำให้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา เพื่อเป็นแนวทางแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น

2. เป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอนของสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี ที่จะได้ทราบปัญหาและนำข้อมูลจากการวิจัยไปพัฒนาปรับปรุงและพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. เป็นแนวทางสำหรับนักการศึกษาและผู้สนใจในการนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในการวิเคราะห์การฝึกประสบการณ์วิชาชีพของหน่วยงานอื่น ๆ ต่อไป

คำถามในการวิจัย

1. ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านความพร้อมของนักศึกษา ด้านการฝึกปฏิบัติการสอน ด้านอาจารย์นิเทศก์ ด้านแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ด้านสวัสดิการของสถาบัน อยู่ในระดับใด

2. แนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูตามทัศนะของผู้ที่เกี่ยวข้อง เป็นอย่างไร

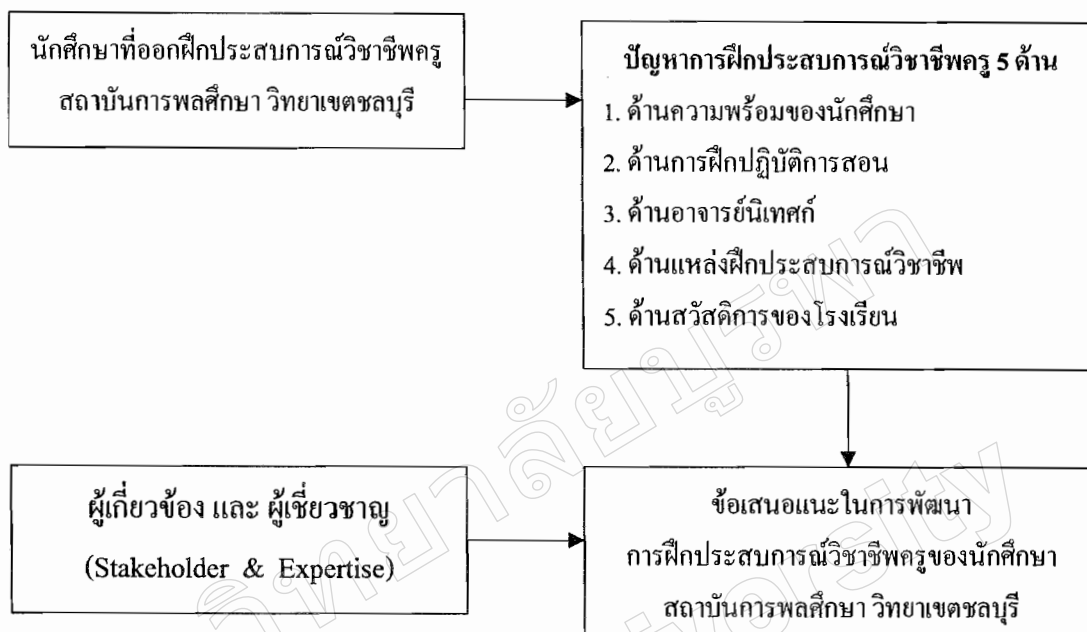
3. แนวทางการพัฒนาที่ได้จากผู้ที่เกี่ยวข้อง ได้รับการยอมรับจากการยืนยันของผู้เชี่ยวชาญหรือไม่

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

การศึกษานี้ดำเนินการโดยมีกรอบแนวความคิดเรื่อง ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี ได้อาศัยกรอบแนวความคิดของ บุญส่ง ไกรสังข์ (2540, หน้า 4) ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับ การศึกษา ปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยกำหนดตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ดังภาพที่ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา การศึกษาครั้งนี้ มุ่งศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษาวิทยาเขตชลบุรี ในด้านความพร้อมของนักศึกษา ด้านการฝึกปฏิบัติการสอน ด้านอาจารย์นิเทศก์ ด้านแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และด้านสวัสดิการของโรงเรียน รวม 5 ด้าน

2. ประชากรที่จะศึกษา คือ นักศึกษาที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี ปีการศึกษา 2553 รวม 41 คน

3. วิจัยโดยใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม (Focus Groups) ศึกษาจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder) ประกอบด้วยทั้งหมด 5 กลุ่ม คือ

- 3.1 ตัวแทนนักศึกษาที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- 3.2 ตัวแทนผู้บริหารของแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
- 3.3 ตัวแทนอาจารย์พี่เลี้ยง
- 3.4 ตัวแทนอาจารย์นิเทศก์
- 3.5 ตัวแทนนักวิชาการ

ทั้งหมดรวม จำนวน 10 คน เพื่อหาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ควรจะเป็น

4. วิจัยโดยใช้วิธีการ (Confirm Solution) โดยผ่านการยอมรับการยืนยันแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 19 คน ที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่แสดงไว้ในบทที่ 3

5. ตัวแปรที่ศึกษา

5.1 ตัวแปรต้น คือ นักศึกษาที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี

5.2 ตัวแปรตาม คือ ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 5 ด้าน ได้แก่

5.2.1 ด้านความพร้อมของนักศึกษา

5.2.2 ด้านการเรียนการฝึกปฏิบัติการสอน

5.2.3 ด้านอาจารย์นิเทศก์

5.2.4 ด้านแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

5.2.5 ด้านสวัสดิการของโรงเรียน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง การที่นักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี ออกไปฝึกปฏิบัติงานวิชาชีพครูตามโรงเรียนต่าง ๆ และปฏิบัติหน้าที่ทุกอย่างตามที่ได้รับมอบหมาย โดยใช้ระยะเวลาปฏิบัติงานเป็นเวลา 1 ปี

2. ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง ข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคทำให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร

3. ปัญหาด้านความพร้อมของนักศึกษา หมายถึง อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากตัวนักศึกษา สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี เช่น สภาพปัญหาทางครอบครัว ค่าใช้จ่ายรายเดือน ปัญหาสุขภาพ ที่พักอาศัย เพื่อนร่วมงาน ขณะปฏิบัติงาน

4. ปัญหาด้านการปฏิบัติการสอน หมายถึง อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอน การมอบหมายงานจากแหล่งที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ

5. ปัญหาด้านอาจารย์นิเทศก์ หมายถึง ข้อขัดข้องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากอาจารย์ที่ทำหน้าที่กำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลการฝึกประสบการณ์ เช่น อาจารย์ไม่มีเวลามานิเทศ

6. ปัญหาด้านแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพ หมายถึง อุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากความไม่พร้อมของโรงเรียน เช่น สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

7. ปัญหาด้านสวัสดิการของโรงเรียน หมายถึง ความไม่พร้อมในการให้บริการต่าง ๆ แก่นักศึกษาจากแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูขณะฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู เช่น ที่พัก อาหาร หรือรถรับส่ง

8. เทคนิคคอนเฟิร์มโซลูชัน (The Confirm Solution) หมายถึง กระบวนการที่รวบรวมความคิดเห็นหรือการตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ได้การยอมรับ โดยผ่านการยืนยันคำตอบ ซึ่งจะทำให้ข้อมูลมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือมากขึ้น

9. อาจารย์พี่เลี้ยง หมายถึง อาจารย์ประจำการของโรงเรียนที่โรงเรียนแต่งตั้งให้เป็นผู้ดูแลและแนะนำเกี่ยวกับงานฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา

10. อาจารย์นิเทศก์ หมายถึง อาจารย์จากสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี ที่ได้รับแต่งตั้งจากสถาบันให้ทำหน้าที่ควบคุมกำกับดูแลและประเมินผล การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา

11. การฝึกสอน หมายถึง ประสบการณ์ภาคปฏิบัติที่สถาบันการพลศึกษาแต่ละแห่งจัดให้นักศึกษาออกฝึกสอน เพื่อให้นักศึกษาได้ปฏิบัติตามที่ได้รับมอบหมาย เพื่อให้ผ่านเกณฑ์ตามที่หลักสูตรของสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรีกำหนด

12. การนิเทศก์การสอน หมายถึง การที่อาจารย์นิเทศก์ให้ความช่วยเหลือ แนะนำ และประเมินการสอนของนักศึกษาสถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตชลบุรี เพื่อช่วยเหลือและปรับปรุงวิธีการสอนให้ดีขึ้น

13. ผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง ผู้มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้ยืนยันข้อมูลในแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในขั้นตอนการยืนยันแนวทางการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

14. การสนทนากลุ่ม เป็นการสนทนาโดยมีสมาชิกทั้งหมด 10 คน จากตัวแทน 5 กลุ่ม ดังนี้ ตัวแทนนักศึกษาที่ออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตัวแทนผู้บริหารของแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ตัวแทนอาจารย์พี่เลี้ยง ตัวแทนอาจารย์นิเทศและตัวแทนนักวิชาการ โดยมีผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนา จุดประเด็นคำถาม และคอยกระตุ้นให้สมาชิกกลุ่มผู้ร่วมสนทนาได้มีการพูดคุย ชักถาม และโต้ตอบกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ